

Руденко Т.П., к.ф.н., доц. ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського

tamararud@ukr.net

ТВОРЧІСТЬ ЯК ФЕНОМЕН ДУХОВНО-СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЙСНОГО ГУМАНІЗМУ

Творчість займає одне з головних місць у системі цінностей людського буття. Людина формує свій духовно-соціальний світ: визначає мораль, створює цінності, прагне свободи, виступає суб'єктом суспільних відносин, соціальної практики, розвиває творчі здібності.

Головною метою для людини повинна бути, на думку Г. Сковороди, реалізація творчих потенцій, самопізнання у діалозі з іншими та розмови з собою про «душевний світ». Як зазначив філософ, потяг до творчості є природною сутністю людини.

Творчість визначається через діяльність людини. Це продуктивна діяльність результатами якої є нові матеріальні та духовні цінності. Чим більше різноманітних форм діяльнісного відношення людини до світу, тим більше реалізованих природних можливостей до засвоєння нового знання.

Таким чином, полісемантична природа діяльності визначається багатогранністю здібностей творчих потенцій людини. Через творчий синтез відбувається опредметнення різних сфер суспільного буття.

Творчість виступає синтезом різних форм діяльності. Діяльність є джерелом формування соціального буття. Соціальне визначається лише в діяльності і функціонує завдяки їй. До основних типів діяльності належать: економічна, соціальна, політична, духовна в залежності від об'єктів діяльності. Завдяки діяльності формується соціум як культурне середовище.

Велику увагу діяльності приділяли представники німецької класичної філософії. В історії філософської думки, Й. Фіхте вперше визначив діяльність як основу культури. Г. Гегель розглядав діяльність як характеристику абсолютного духу, що потребує самовдосконалення. Духовній діяльності, за Гегелем, належить провідна роль.

Творчість збагачує духовно-культурне буття людини. Завдяки творчості формуються моральні імперативи, естетичні цінності, ціннісні установки. У творчості людина розкриває нові потенції у результаті перетворення когнітивних здібностей суб'єкта у духовні цінності: створює ідеї, формує ціннісні орієнтири.

У результаті практичної діяльності відбувається освоєння дійсності: створюється міфологія, релігія, мистецтво; формується мова, політична та правова свідомість. Творчий синтез поєднує різні види діяльності та сприяє розвитку самої людини.

Життєдіяльність людини пов'язана з предметно-практичною діяльністю. Предметно-практична діяльність виступає засобом соціального пізнання та є основною щодо інших видів діяльності. Творчість здійснюється на основі практичного досвіду.

Соціальна діяльність визначає суспільний розвиток, який повинен враховувати інтереси різних людей та сприяти суспільному прогресу. Суспільні відносини при цьому повинні забезпечувати соціальну справедливість, гарантувати свободу, захист та розвиток людини.

Різним формам творчості притаманний синтез різних видів діяльності. Так, за видами діяльності розрізняють науково-технічну, виробничу, художню, дозвільно-побутову творчість. За суб'єктом творчості існує індивідуальна, колективна, професійна творчість, за масштабами визначають малу та велику творчість. Суб'єктом творчості виступає людина, суспільство.

Художнє освоєння дійсності відбувається через мистецтво: живопис, архітектура, театр, музика, кіно та літературу: поезія, проза. За допомогою художніх образів формуються етичний та естетичний ідеали, соціокультурні цінності. Продуктом художньої творчості є естетичні цінності, велику роль в ній відіграє емоційно-образна сфера.

Мистецтво пронизано суб'єктивністю, воно поєднує світовідчуття і світорозуміння, чуттєвість та раціональність. Слід, відмітити пізнавальну функцію мистецтва, особливо літератури.

Соціальна творчість пов'язана з проблемою свободи. Здобуття свободи є однією з її функцій, а також провідною є ідея утвердження соціального прогресу. Без ідеального проекту майбутнього, тобто мети і активності суб'єкта вона не реалізується.

Майбутнє можна зрозуміти лише аналізуючи минуле і сучасне, оскільки воно формується на основі їх діалектичної зміни. Особлива роль при цьому належить соціальному прогнозуванню, оскільки воно полягає насамперед у тому, що передбачаються ті зміни суспільного життя, які розкривають взаємозв'язок історичної закономірності й предметної діяльності людей.

У духовно-теоретичній сфері, слід визначити такі форми творчості як наука і філософія. Наука є сферою дослідницької діяльності, яка спрямована на вивчення і розкриття об'єкта, області пізнання. Наука виконує пізнавальну, світоглядну функцію, функцію виробничої сили, соціального інституту.

Функції науки спрямовані на суспільний розвиток, на забезпечення життєвих потреб людей. Наука включає світоглядні, філософські основи і узагальнення. Особливе місце в системі наукового знання займає філософія, вона «не лише додає результати знання, але також виробляє всезагальний метод руху знання до об'єктивної істини» [1; с.80].

Формами відображення предметної і соціальної дійсності в філософії виступають категорії, здійснюється синтез емпіричного матеріалу, створюються наукові теорії. Філософія розкриває універсальні закони розвитку людини, природи, суспільства.

Актуальною у сучасній філософії є проблема відродження дійсного гуманізму. Свобода, відповідальність, соціальна справедливість, цінність та інші категорії виникли як узагальнення людського буття, у процесі творчої активності суб'єкта пізнання – людини. Творчість яка буде збагачувати духовними надбаннями усі сфери суспільного буття реалізує ідею утвердження дійсного гуманізму.

Список використаних джерел

1. Копнин П.В. Диалектика, логика, наука. / П.В. Копнин. – М., 1973. – 463с.